

Politiikkamuistio: Kauppa- ja kehitys 2026

Sisällys

Politiikkamuistio: Kauppa- ja kehitys 2026.....	1
Tiivistelmä: Fingon suositukset Suomelle.....	3
Kauppa- ja kehityspolitiikan nykyiset tavoitteet	4
Keskeiset huomiot kauppa- ja kehityspoliittista linjauksista.....	5
1. Vähiten kehittyneiden maiden unohtaminen on ristiriidassa SDG-tavoitteiden kanssa	5
2. Kaupan ja kehityksen integraatio tarvitsee tutkimukseen perustuvaa ohjeistusta	8
3. Kestävää kehitystä tulee edistää suoraan myös kauppapolitiikan kautta.....	10
4. Yhdistelmärahoituksen (blended financing) haasteisiin on puututtava.....	11
5. Global Gateway tulee noudattaa periaatteitaan ja rahoituksen tavoitteita	12
6. Suomi edistää kehittyvien maiden EU-markkinoille pääsyä.....	13
7. Kansalaisjärjestöillä on merkittävä rooli myös kaupan ja kehityksen integraatiossa	14
Lisätiedot:	15

AI-seloste:

Tämä dokumentin tuottamisessa on käytetty tekoälyä paikoittain kielenhuoltoon, tietojen tiivistämiseen ja tekstin muotoiluun.

Tämä politiikkamuistio perustuu seuraaviin lähtökohtiin:

- Kaikkien analyysien ja suositusten keskiössä ovat kehitysvaikutukset (esimerkiksi kestävän kehityksen tavoitteet, köyhyyden ja eriarvoisuuden vähentäminen, ihmisoikeuksien toteutuminen sekä kestävyysmurroksen edistäminen). Ratkaisevaa ei siis ole, mikä taho kehitysvaikutuksia edistää (olipa kyseessä järjestö, yritys, YK-toimija, valtio, koulutustoimija tai muu), vaan se, miten kyseinen toimija tai sektori pystyy aidosti ja mitattavasti edistämään määriteltyjä kehitystavoitteita.
- Eri toimijoilla on kuitenkin itseisarvo ja omat erityiset vahvuutensa, joten ne eivät ole keskenään vapaasti vaihdettavissa. Esimerkiksi järjestöt ovat osa elinvoimaista kansalaisyhteiskuntaa ja siten keskeinen osa toimivia demokraattisia yhteiskuntia. Ne voivat toimia alueilla ja teemoissa, jotka eivät ole liiketoiminnan näkökulmasta mahdollisia. Vaikka muutkin toimijat voivat edistää kestävää kehitystä, kansalaisjärjestöjen roolia ei voi korvata yrityksillä.
- Vaikka eri rahoituslähteitä tarkastellaan kaupan ja kehityksen näkökulmasta, keskeisessä asemassa on ODA-varojen käyttö. ODA-rahoitusta hyödyntävillä toimijoilla tulee olla samansuuntaiset tavoitteet sekä yhtäläinen vastuu varojen käytöstä ja toiminnan tuloksista.
- Tämä muistio keskittyy erityisesti Kansainvälisten taloussuhteiden ja kehitysyhteistyön selontekoon, joka on ajankohtaisin ja suoraan kehityspolitiikkaan vaikuttava linjaus Suomessa.

Tiivistelmä: Fingon suositukset Suomelle

Fingo suosittelee, että

- Finnfundille palautetaan aiemmin käytössä ollut erityisriskirahoitus, jonka tukemana Finnfundin tulisi nostaa LDC-maihin kohdistuvien investointien määrää vähintään 40%:ään (2018-2022 keskitaso). Myös Finnpartnership -rahoituksessa LDC-maihin tulisi maksaa korotettua tukiprosenttia.
- Suomi tuottaa tutkimukseen perustuva ohjeistus kehitys- ja kauppapolitiikan synergioiden lisäämisestä, jossa tuodaan esille parhaat käytännön kehitysvaikutusten vahvistamiseksi.
- Suomi edistää kauppapolitiikallaan vain liiketoimintaa, joka täyttää kansainväliset vastuullisen liiketoiminnan periaatteet ja suositukset.
- Suomi edistää sosiaalisten vaikutusten ja ihmisoikeuksien (ml. tasa-arvo ja työoikeudet) arviointeja kauppaa ja investointeja koskevien sopimusten täytäntöönpanoa ennen, niiden aikana ja jälkeen.
- Kehitysyhteistyörahoituksen kokonaisuudessa otetaan huomioon yhdistelmärahoituksen puutteet ja epätasapaino eri sektoreiden välillä. Yhdistelmärahoitusinstrumenttien investointeja tulisi mahdollisuuksien mukaan kohdentaa voimakkaammin kriittisimmille kehityssektoreille kuten koulutus, terveys, vesihuolto ja ruokajärjestelmät.
- Suomessa huomioidaan Global Gatewayn ensisijaiset tehtävät EU:n kehitysyhteistyövälineenä ja virallisen kehitysavun (ODA) kanavana: köyhyyden vähentäminen maailmanlaajuisesti, planeetan kestävä kehitys sekä ihmisoikeuksien suojeleminen.
- Suomi vaikuttaa Global Gatewayn jatkokehitykseen siten, että Global Gateway hankkeet ja sijoitukset suunnitellaan aidosti yhteistyössä kumppanimaiden toimijoiden kanssa, sekä vahvistetaan kansalaisyhteiskunnan osallisuutta suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa.
- Selonteon markkinoillepääsyä koskevien toimenpiteitä edistetään korostaen paikallisen tuotannon tukemisen ja teknisen tuen (mm. liittyen EU-sääntelyyn) tärkeyttä.
- Kansalaisjärjestöt ovat mukana Team Finland -kokonaisuuden maakohtaisessa suunnittelussa ja vuoropuhelussa sekä vähiten kehittyneissä, että siirtymävaiheen maissa.
- Blended finance -välineissä varataan resursseja järjestöjen tekemään seuranta- ja valvontatyöhön, esimerkiksi yhteisöjen kuulemiseen, valitusmekanismien tukemiseen ja ihmisoikeusvaikutusten seurantaan.
- Järjestöjen mahdollisuuksia osallistua Finnfundin, Finnpartnershipin ja muiden yksityisen sektorin välineiden suunnitteluun, hyödyntämiseen ja yhteistyöhön vahvistetaan.

Kauppa- ja kehityspolitiikan nykyiset tavoitteet

Kansainvälisten taloussuhteiden ja kehitysyhteistyön selonteon (2024) mukaan **'kehitysyhteistyön päämäärät** perustuvat edelleen kestäväen kehityksen tavoitteisiin sekä laajasti jaettuuihin prioriteetteihin, kuten naisten ja tyttöjen oikeuksien sekä seksuaali- ja lisääntymisterveyden ja -oikeuksien vahvistaminen, koulutus ja ilmastotoimet. Toimiva demokratia, oikeusvaltio, ihmisoikeudet ja elinvoimainen kansalaisyhteiskunta ovat kestäväen yhteiskunnallisen kehityksen edellytyksiä, joita Suomi tukee. Suomi jatkaa pitkän aikavälin ihmisoikeuspoliittista linjaansa mm. naisten, tyttöjen, vammaisten henkilöiden, alkuperäiskansojen ja sukupuoli- ja seksuaalivähemmistöjen sekä muiden erityisen haavoittuvassa asemassa olevien henkilöiden oikeuksien edistämiseksi ja puolustamiseksi.'

Selonteossa ei kuitenkaan erikseen mainita tavoitteiksi köyhyyden vähentämistä ja epätasa-arvon kaventamista. Tulkitsemme, että Suomi on edelleen sitoutunut kehitysyhteistyön kansainvälisesti sovittuihin päämääriin äärimmäisen köyhyyden poistamiseksi, epätasa-arvon vähentämiseksi ja kestäväen kehityksen edistämiseksi.

Yksityisen sektorin osallistumista kehitysyhteistyöhön ja -rahoitukseen on selonteon mukaan lisättävä, sillä vain pieni osa kestäväen kehityksen tavoitteiden toteuttamiseen tarvittavasta rahoituksesta voidaan kattaa julkisella rahoituksella. 'Kehitysyhteistyörahoitusta on käytettävä strategisesti siten, että sillä tehdään osallistuminen kehittyvien maiden kannalta tärkeisiin investointeihin houkuttelevaksi yksityiselle sektorille. Myös kehittyvien maiden omaa yksityistä ja julkista rahoitusta on vahvistettava, jotta riippuvuus ulkomaisesta avusta ja velasta vähenee.'

Kehityspoliittisen sijoitusstrategian mukaan 2025-2027 mukaan 'sijoitusten tavoitteena ovat kestävät myönteiset kehitysvaikutukset ja -tulokset kehittyvissä maissa. Yritysten rahoituksella edistetään esimerkiksi kestäväen talouskasvua, työpaikkojen syntymistä ja säilymistä sekä työelämän tasa-arvoa. Sijoituskohteiden valinnassa painotetaan rahoituksen kohdistumista rahoituskatveessa oleville aloille, joissa Suomella ja suomalaisilla yrityksillä on tarjottavana osaamista ja teknologiaa tai jotka liittyvät Suomelle tärkeisiin arvoketjuihin.'

Kauppapolitiikan tärkein tavoite on selonteon mukaan 'suomalaisten yritysten viennin ja investointien edistäminen. Kauppapolitiikassa on huomioitava myös huoltovarmuus, turvallisuus ja ympäristövaikutukset. Suomen ja EU:n strategista kilpailukykyä vahvistetaan huolellisesti kohdennetulla kauppapoliittisella vaikuttamisella.'

Kauppa- ja kehityspolitiikan integraatio

Suomen kehityspolitiikassa painotetaan kehittyvien maiden kasvavaa merkitystä kauppakumppaneina ja kumppanuuksia, joista hyötyvät sekä kumppanimaat että suomalainen yksityissektori. Julkinen kehitysrahoitus nähdään pienenä mutta tärkeänä kannustimena yksityisten investointien liikkeelle saamiseksi, ja rahoittajien koordinoitua pyritään parantamaan.

Keskeisiä painopisteitä ovat:

- Yksityisen sektorin yhteistyö, joka luo synergiaa kehitysrahoituksen ja yritysten vienninedistämisen välille.

Jotta elämä olisi reilumpaa. Ihan kaikkialla.

- Suomen vahvuusalat, kuten koulutus, ilmastotoimet sekä naisten ja tyttöjen oikeudet ja terveysoikeudet.
- Kauppaa tukeva kehitysyhteistyö, jonka tavoitteena on talouksien vahvistaminen ja työpaikkojen luominen sekä kumppanimaissa että Suomessa.

Suomi suuntaa osan kehitysyhteistyöstään Ukrainan tukemiseen, mutta jatkaa myös pitkäaikaisia kumppanuuksia etenkin Afrikassa. Lisäksi Suomi edistää yksityisen pääoman liikkeelle saamista kestävä kehityksen investointeihin hyödyntämällä lainoja, sijoituksia ja erityisesti Finnfundin roolia vaikuttavuussijoittajana.

Keskeiset huomiot kaupp- ja kehityspoliittista linjauksista

1. Vähiten kehittyneiden maiden unohtaminen on ristiriidassa kestävä kehityksen tavoitteiden kanssa

Selonteko ei ota huomioon vähiten kehittyneitä (LDC) maita. Tämä on ristiriitaista, sillä kehityspoliittikan tavoitteena on edelleen YK:n Agenda 2030 -toimintaohjelman kestävä kehityksen tavoitteiden edistäminen. Tavoitteiden keskeinen periaate Leave No One Behind painottaa, että kehityksen tulisi kuulua kaikille, eikä ketään - erityisesti kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevia ihmisiä - saa jättää kehityksen ulkopuolelle,

YK:n The Sustainable Development Goals Report 2025 ¹ mukaan:

- yli 800 miljoonaa ihmistä elää äärimmäisessä köyhyydessä, joista suuri osa on vähiten kehittyneissä maissa.
- LDC:t kärsivät suhteettomasti konflikteista, ilmastonmuutoksesta ja pakolaisuudesta. Yli 120 miljoonaa ihmistä on joutunut siirtymään kodeistaan, ja suuri osa tästä tapahtuu LDC-alueilla.
- LDC-maissa velanhoitokustannukset vievät merkittävän osan julkisista resursseista, mikä heikentää mahdollisuuksia investoida kehitykseen.

Noin 4000 miljardin dollarin vuotuinen rahoitusvaje kestävä kehityksen tavoitteisiin iskee erityisen kovaa LDC-maihin, joilla on vähiten mahdollisuuksia kerätä yksityistä pääomaa ja houkutella investointeja.

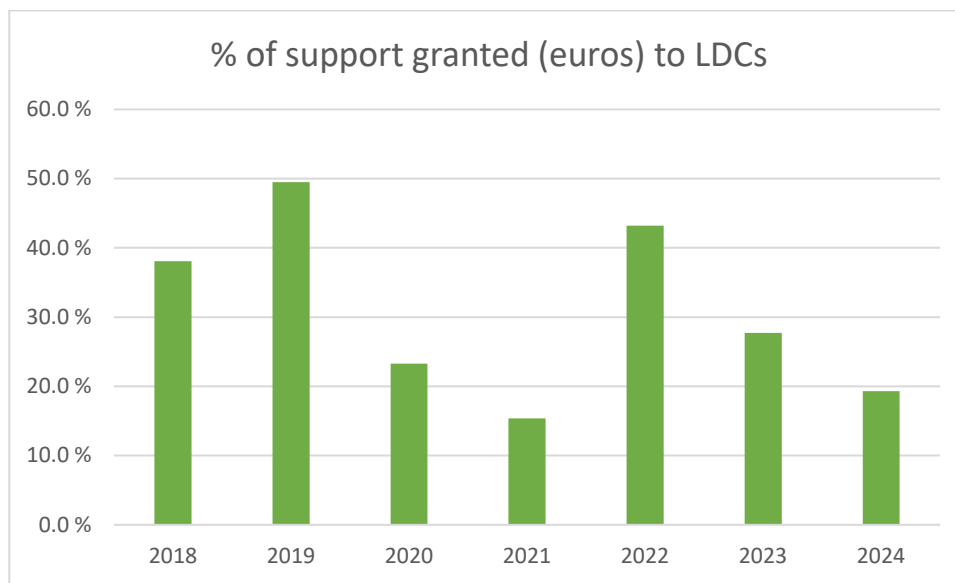
Perinteisesti kehitysyhteistyö on kohdistunut maailman vähiten kehittyneisiin maihin ja niiden köyhimpien ihmisten elinolosuhteiden parantamiseen. Myös yksityistä sektoria ja sijoittajia on kannustettu investoimaan LDC-maihin, vaikka se ei esimerkiksi suomalaisille yrityksille ole ollut helppo toimintaympäristö. Lauri Hoolin vuonna 2021 julkaistun vertaisarvioidun [tutkimuksen](#) mukaan ulkoministeriön BEAM-kehitysyhteistyöohjelmassa suomalaiset yritykset eivät pitäneet vähiten kehittyneitä

---

¹ unstats.un.org/sdgs/report/2025/The-Sustainable-Development-Goals-Report-2025.pdf

maita houkuttelevina, vaan suuntasivat mieluummin toimintansa taloudellisesti vauraammille ja vakaammille alueille globaalissa etelässä. Yksityinen rahoitus suuntautuu pääasiassa alueille, joilla sijoitusriskit ovat vähäiset, liiketoimintaympäristö on toimiva, työvoima on osaavaa ja asiakaskunta maksukykyistä.² Kestävän kehityksen tavoitteet toteutuvat kuitenkin heikoiten juuri vähiten kehittyneissä maissa ja niihin tehdään vähiten kaivattuja investointeja. Siten suomalaisia investointeja kannattaa ohjata, tukea ja houkutellessa myös vähiten kehittyneisiin maihin.

Kuitenkin nykyisen poliittisen ohjauksen tuoma muutos näkyy selvästi mm. Finnpartnershipin tukien kohdentumisessa vuodesta 2023 eteenpäin (2020-2021 Covid-19 -pandemian aiheuttama notkahdus).

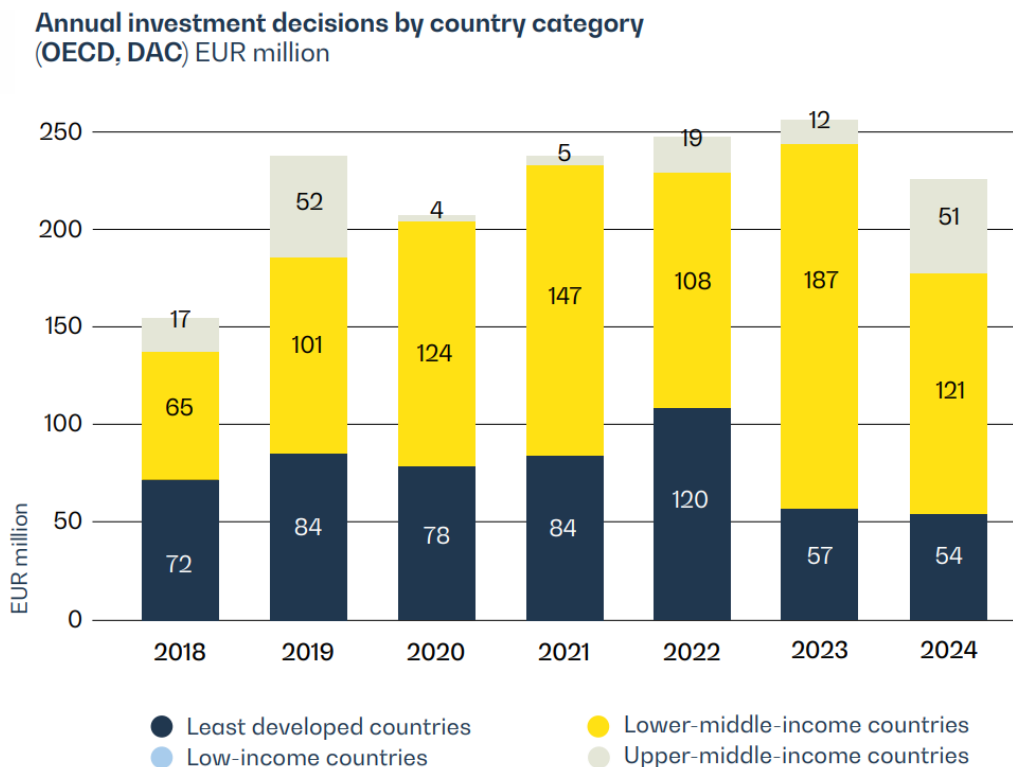

Lähde: Finnpartnership

---

² [Kehityspoliitiikan suunnanmuutos – Suomen kehitysyhteistyö ulkomaankaupan airueeksi? – Poliitikasta](#)

Sama trendi näkyi myös Finnfundin vuosittaisissa investointipäätöksissä vuodesta 2023 eteenpäin:

Lähde: [Finnfund Annual Report 2024](#)

Muutos perustuu nykyiseen kauppaa tukevaan ja suomalaista yksityissektoria painottavaan politiikkaan. Aiempina vuosina Finnfundilla on ollut käytössä erityisriskirahoitus, joka toimi riskinjakomekanismina Finnfundin ja valtio-omistajan välillä. Sen tarkoituksena oli mahdollistaa Finnfundille vaikuttavat sijoitukset riskisimpiin kohteisiin, mukaan lukien kaikkein köyhimmät maat (LDC). Tällaista yleistä riskinjakoinstrumenttia ei ole enää tarjolla eikä erityisriskirahoituksen piiriin ole vuoden 2023 jälkeen voinut enää allokoida uusia sijoituksia.

Vertailun vuoksi

- Norfundin investoinneissa LDC-maiden osuus on 38%.
- Swefundin omistajaohjaus painottaa LDC-maita. 62% investoinneista kohdistui pääosin Saharan eteläpuoliseen Afrikkaan, joista suurin osa LDC-maita (vuoden 2023 raportti ei anna tarkkaa LCD-osuutta).
- Impact Fund Denmarkilla on sääntö, että vähintään 50% sijoituksista on tehtävä ”köyhempiin kehitysmaihin” (tulorajaperuste, ei täysin identtinen LDC:n listan kanssa).

Jotta elämä olisi reilumpaa. Ihan kaikkialla.

- Finnfundin investointien LDC-maiden osuus oli vuonna 2024 24%

Fingo suosittelee, että Finnfundille palautetaan aiemmin käytössä ollut erityisriskirahoitus, jonka tukemana Finnfundin tulisi nostaa LDC-maihin kohdistuvien investointien määrää vähintään 40%:ään (2018-2022 keskitaso). Myös Finnpartnership -rahoituksessa LDC-maihin tulisi maksaa korotettua tukiprosenttia.

2. Kaupan ja kehityksen integraatio tarvitsee tutkimukseen perustuvaa ohjeistusta

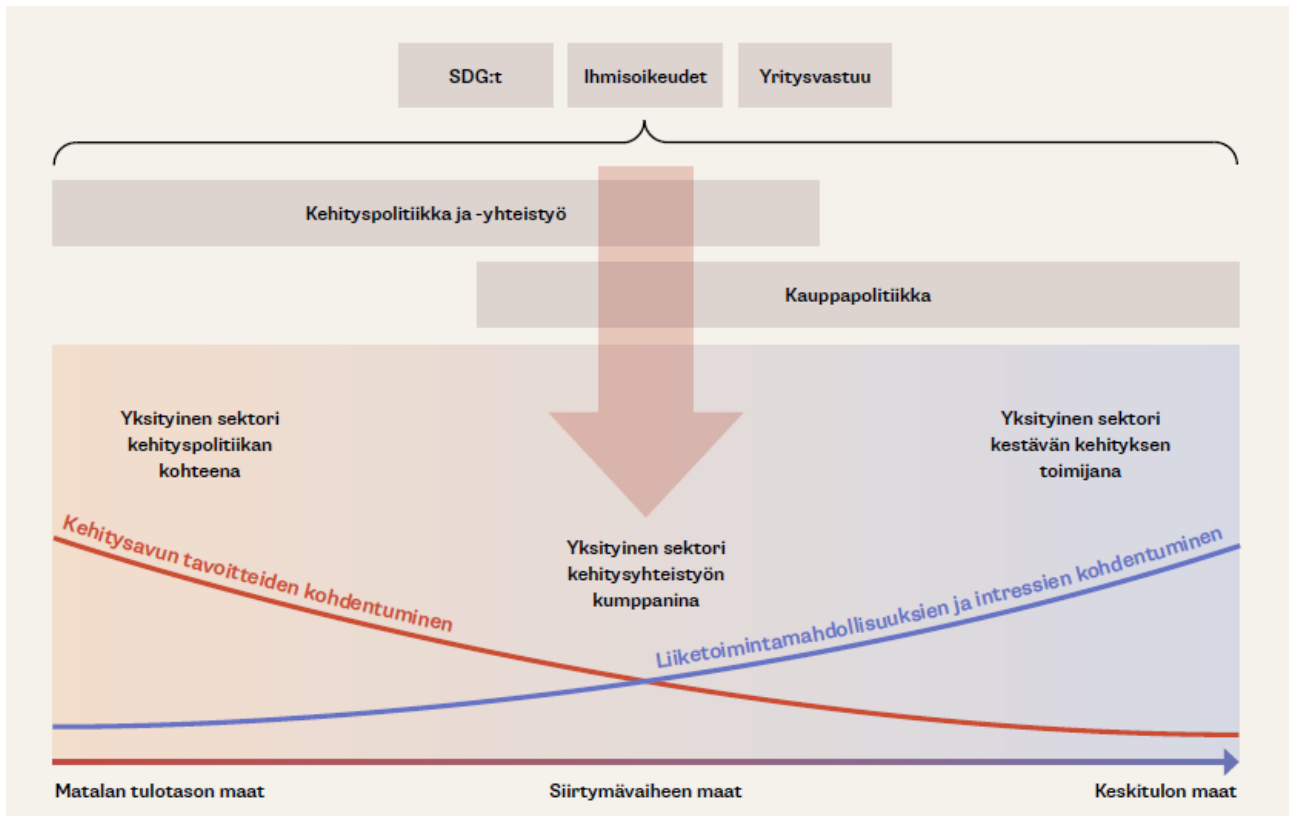
Selonteko ei ota kantaa eikä ohjaa hyviin käytäntöihin kaupan ja kehityksen yhteistyössä. Yksityisen sektorin vahvempi rooli ei ole kategorisesti huono tai hyvä asia. Sen kautta saavutettavat myönteiset kehitysvaikutukset riippuvat voimakkaasti liiketoiminta- ja yhteistyömalleista sekä valituista toimintatavoista. Tehokkaan kehitysyhteistyön periaatteita mukaillen on laadittu myös kansainväliset periaatteet yksityisen sektorin kumppanuuksiin kehitysyhteistyössä. Nämä niin kutsutut Kampalan periaatteet julkaistiin vuonna 2019, ja ne ovat 1) inklusiivinen kumppanimaiden omistajuus, 2) tulokset ja kohdennettu vaikuttavuus, 3) inklusiiviset kumppanuudet, 4) avoimuus ja vastuullisuus sekä 5) leave no one behind -periaate. Viimeinen periaate viittaa erityisesti sellaisten riskien tunnistamiseen, jakamiseen ja vähentämiseen, jotka liittyvät kaikkein heikoimmassa asemassa olevien aseman parantamiseen yksityisen sektorin kumppanuuksien kautta. Lisäksi periaatteeseen kuuluu sen arviointi, missä määrin toivotut kehitysvaikutukset voidaan saavuttaa yksityisen sektorin kumppanuuksien ja ratkaisujen kautta.³

Inklusiivinen liiketoiminta kannustaa yksityisen sektorin toimijoita kehittämään toimintamalleja, jotka sisällyttävät pienituloisia yhteisöjä yritysten arvoketjuihin kuluttajina, kauppiaina, tavarantoimittajina tai jakelijoina. Inklusiiviset liiketoimintamallit ovat osa ydinliiketoimintaa, kaupallisesti kannattavia ja monistettavissa.

Fingon ja 4Frontin taustaselvityksen (2021) mukaan sekä aiemmat tutkimukset että verrokkimaiden kokemukset osoittavat, että kehitys- ja kauppapolitiikan tavoitteet voidaan sovittaa yhteen ja niiden välisiä synergioita vahvistaa. Selvityksen mukaan tätä työtä tukisi kokonaisvaltainen strategia, joka lähtisi kehityspoliittisista tavoitteista ja huomioisi myös kauppapoliittiset päämäärät. Tällainen strategia voisi ohjata sekä kehitystavoitteita tukevan liiketoiminnan että siihen liittyvien monitoimijakumppanuuksien kehittymistä. Eri toimijoiden – yksityisen ja julkisen sektorin sekä kansalaisyhteiskunnan – roolit vaihtelevat sen mukaan, millaisella tasolla Suomen ja kohdemaiden suhteet ovat (kehitysapu, siirtymävaihe tai kauppa). kts. alla

---

³ [Taustaselvitys-yksityissektorin-kumppanuuksista-FINGO-4FRONT-2021.pdf](#)

Kehitysyhteistyön ja liiketoiminnan kohtaaminen ([Taustaselvitys-yksityissektorin-kumppanuuksista-FINGO-4FRONT-2021.pdf](#))

Kantaa tulisi ottaa ja ohjeistusta antaa suhteessa hyviin käytäntöihin kaupan ja kehityksen yhteistyössä ainakin seuraaviin näkökohtiin:

- **Ympäristö:** Kauppapolitiikassa on selonteonkin mukaan huomioitava ympäristövaikutukset. Ilmastotoimet ovat osa Suomen kehityspolitiikan tavoitteita ja prioriteetteja. Kaupan ja kehityksen yhteistyössä ohjeistuksen tulisi korostaa, että ympäristövaikutusten arviointi on olennainen osa kestävästä kauppapolitiikasta. Hyvät käytännöt edellyttävät, että ilmastotoimet ja luonnonvarojen kestävä käyttö integroidaan kaikkiin hankkeisiin ja sopimuksiin. Ohjeistuksessa tulisi painottaa ilmastokestävien ratkaisujen edistämistä, kuten vihreän teknologian siirtoa ja ympäristöystävällisiä tuotantoketjuja.
- **Ketään ei jätetä kehityksestä jälkeen:** Suomen ja EU:n tulee huomioida ihmisoikeusperustainen lähestymistapa sekä kauppa- että kehityspolitiikkaan. Ohjeistuksessa tulisi todeta, että kaupan ja kehityksen yhteistyön on edistettävä inklusiivista talouskasvua, joka hyödyttää myös haavoittuvassa asemassa olevia ryhmiä. Hyvät käytännöt edellyttävät sukupuolten tasa-arvon, alkuperäiskansojen oikeuksien ja sosiaalisen suojelun huomioimista. Kauppapolitiikan vaikutuksia on tarkasteltava eriarvoisuuden vähentämisen näkökulmasta.

- **Kumppanimaiden omistajuus:** Ohjeistuksessa tulisi korostaa, että kehitysyhteistyön ja kauppapolitiikan tulee tukea kumppanimaiden omia kehitystavoitteita ja strategioita. Suomen ja EU:n tulee arvioida kauppasopimusten ja kehitysaloitteiden taloudellisia, sosiaalisia ja ekologisia vaikutuksia kattavasti. Arviointien pitäisi tarkastella, miten sopimukset edistävät tai haittaavat kumppanimaan omien kehitystavoitteiden saavuttamista, auttavat maita poistamaan eriarvoisuutta tai estävät sitä, ja tukevat kumppanimaita kestävästä kehityksen haasteiden ratkaisemisessa.

Hyvät käytännöt edellyttävät, että yhteistyö perustuu vuoropuheluun ja paikalliseen asiantuntemukseen, ja että toimet vahvistavat kumppanimaiden kestävästä taloudellisesta ja sosiaalisesta kehityksestä ja oikeudenmukaista siirtymää. Omistajuus tarkoittaa myös sitä, että maat voivat itse määrittellä, miten kauppa tukee niiden pitkän aikavälin kehityspolitiikkaa. Tulisikin harkita arvoisista kestävästä siirtämisestä kumppanimaihin samoin, kun sen määrittelemisen, että suomalaiset yritykset, joiden markkinoille pääsyä tuetaan viedä mukanaan säällisen työn periaatteiden (ILO konventio) suojelun ja edistämisen mukaan lukien elämiseen riittävä palkka, oikeudet järjestäytymiseen ja tuki sosiaaliturvan kehitykseen.

Fingo suosittelee, että Suomi tuottaa tutkimukseen perustuva ohjeistus kehitys- ja kauppapolitiikan synergioiden lisäämisestä, jossa tuodaan esille parhaat käytännön kehitysvaikutusten vahvistamiseksi.

3. Kestävästä kehityksestä tulee edistää suoraan myös kauppapolitiikan kautta.

Selonteossa todetaan, että ”Kauppapolitiikan tärkein tavoite on suomalaisten yritysten viennin ja investointien edistäminen”. Tämä tulee kuitenkin suhteuttaa kauppapolitiikka ohjaaviin kansainvälisiin ja kansallisiin kestävästä kehityksen sitoumuksiin. Systemisen muutoksen näkökulmasta tulee varmistaa, ettei kauppapolitiikka mene vastakkaiseen suuntaan, kuin kestävästä kehityksen tavoitteet. Lisäksi kestävästä kehityksen edistämiseksi kauppapolitiikalla myös kumppanimaita tarvitaan lisää tutkimusta, joka vastaa paikallisia tarpeita ja politiikkakysymyksiä.

Fingo suosittelee, että

- **Suomi edistää kauppapolitiikallaan vain liiketoimintaa, joka täyttää kansainväliset vastuullisen liiketoiminnan periaatteet ja suositukset:**
  - EU:n yritys vastuudirektiivi (CSDDD) ja yritysten kestävyysraportointidirektiivi (CSRD)
  - YK:n yrityksiä ja ihmisoikeuksia koskevat ohjaavat periaatteet (UN Guiding Principles on Business and Human rights).
  - UN Global Compact

Jotta elämä olisi reilumpaa. Ihan kaikkialla.

- OECD:n toimintaohjeet monikansallisille yrityksille
- Kansainvälisen työjärjestön julistus työelämän peruseriaateista ja -oikeuksista (ILO Declaration on Fundamental Principles and Rights at Work)
- **Suomi edistää sosiaalisten vaikutusten ja ihmisoikeuksien (ml. tasa-arvo ja työoikeudet) arviointeja kauppaa ja investointeja koskevien sopimusten täytäntöönpanoa ennen, niiden aikana ja jälkeen.**

4. Yhdistelmärahoituksen (blended financing) haasteisiin on puututtava

Selonteossa todetaan, että yksityisen pääoman mobilisointi on välttämätöntä kestäväen kehityksen rahoitusvajeen paikkaamiseksi. Se liitetään osaksi Suomen pyrkimystä vahvistaa kehittyvien maiden omaa tulopohjaa ja vähentää liiallista riippuvuutta avusta. Suomen linjauksissa yhdistelmärahoitus nähdään keinona houkutella yksityisiä sijoittajia kehittyviin maihin yhdessä kehitysrahoituslaitosten ja EU:n Global Gateway -aloitteen kanssa.

Kuitenkin UNCTADin World Investment Report 2024 -raportin mukaan vuonna 2023 kansainväliset investoinnit SDG-sektoreihin (esim. koulutus, terveys, vesihuolto ja ruokajärjestelmät) vähenivät yli 10 %. Erittäin huolestuttavaa on, että esimerkiksi ruokajärjestelmiin ja vesihuoltoon kohdistui vähemmän hankkeita kuin vuonna 2015, jolloin SDG:t hyväksyttiin. Koska kaikkein kriittisimmät kehityssektorit, kuten koulutus, terveys sekä vesi ja sanitaatio (WASH), ovat korkean julkisen vastuun aloja, joissa markkinaehtoisten investointien tuotto- ja riskiprofiili on usein heikko, ne eivät tyypillisesti houkuttele yksityisen sektorin rahoitusta samalla tavalla kuin esimerkiksi energia-, infrastruktuuri- ja kaivannaissektorit.

Myös tuore [Oil Change International](#) -järjestön raportti osoittaa, että ns. blended finance -mallin tulokset ovat jääneet selvästi odotuksista. Julkisen rahoituksen on oletettu houkuttelevan 4–7 dollaria yksityistä rahoitusta jokaista sijoitettua dollaria kohden, mutta todellisuudessa suhde on ollut vain 1,12:1.

UNCTAD World Investment Report 2024 raportti suosittelee, että jokaisesta yhdistelmärahoitusvälineestä tulisi julkaista avoimet tunnusluvut:

- Mobilisaatiokerroin (paljonko yksityistä pääomaa yhtä julkista euroa kohden)
- Kehitysvaikutukset (esim. saavutetut SDG-indikaattorit)
- Kohdentuminen maaryhmittäin (LDC vs. keskitulon maat)
- Sektorit (terveys, koulutus, energia, vesi, jne.)

Näin voidaan edistää, että yhdistelmärahoitus todella tukee Agenda 2030:n kriittisimpiä aukkoja eikä ohjaa rahaa jo valmiiksi houkutteleville sektoreille.

Fingo suosittelee, että kehitysyhteistyörahoituksen kokonaisuudessa otetaan huomioon yhdistelmärahoituksen puutteet ja epätasapaino eri sektoreiden välillä.

Yhdistelmärahoitusinstrumenttien investointeja tulisi mahdollisuuksien mukaan kohdentaa voimakkaammin kriittisimmille kehityssektoreille kuten koulutus, terveys, vesihuolto ja ruokajärjestelmät.

5. Global Gateway tulee noudattaa periaatteitaan ja rahoituksen tavoitteita

EU ja sen jäsenmaat yhteen laskettuina ovat maailman suurin virallisen kehitysyhteistyörahoituksen (ODA) antaja sekä johtava humanitaarisen avun tarjoaja. Selonteon mukaan EU pyrkii irtautumaan perinteisestä kehitysyhteistyön avunantajana ja avunsaajan roolijaosta. Keskeinen elementti on Global Gateway -strategia, joka pyrkii saamaan liikkeelle 300 mrd € investoinnit (2021–2027) Team Europe -yhteistyön avulla.

Selonteko toteaa, että ”toteutuksen ohjaavina periaatteina ovat EU:n arvojen mukaisesti demokratia, hyvä hallinto ja läpinäkyvyys, tasavertaiset kumppanuudet sekä puhtaan siirtymän ja kiertotalouden edistäminen. Samalla nämä hankkeet palvelevat maiden kehitystavoitteiden saavuttamista. Kehittyvät maat ovat itse toivoneet EU:lta tasaveroiseen kumppanuuteen ja molemminpuolisiin intresseihin perustuvia suhteita.”

Selonteossa painottuu suomalaisten yritysten näkökulma: ”EU:n Global Gateway -strategia tarjoaa suomalaisille yrityksille merkittäviä uusia mahdollisuuksia hankkia rahoitusta toimintansa laajentamiseksi kehittyvien maiden kasvaville markkinoille. Finnfund on Suomelle keskeinen toimija Global Gatewayn toimeenpanossa.”

Global Gatewayn (GG) ja kehitystavoitteiden välillä on kuitenkin ristiriitaisuuksia. GG rahoitukseen EU:n puolelta käytetään pääasiassa EU:n kehitysyhteistyöbudjettia (Neighbourhood, Development and International Cooperation Instrument – Global Europe eli NDICI-Global Europe instrumentista), jonka päätarkoituksena on köyhyyden vähentäminen (ja pitkällä aikavälillä sen poistaminen). The NDICI-GE säännöt velvoittavat, että vähintään 93% rahoituksen käytöstä on OECD-DAC kriteerien mukaista, eli mm:

- Toiminnan tulee olla kehitystavoitteita tukevaa eikä ensisijaisesti kaupallisten, sotilaallisten tai poliittisten intressien ohjaamaa.
- Varoja ei saa käyttää vienninedistämiseen tai puhtaasti kaupallisiin tavoitteisiin tähtääviin hankkeisiin
- Varojen käytössä tulee priorisoida vähiten kehittyneitä LDC-maita. Suositus on 0.2% BKT:sta eli 29% suositellusta kokonaistavoitteesta (0.7% BKT:sta)

EuroDADin julkaiseman raportin⁴ mukaan Global Gateway edistää EU:n kaupallisia ja geopolittisia etuja, kannustaa infrastruktuurin ja energiasektorin julkisten palvelujen yksityistämiseen globaalissa etelässä ja saattaa lisätä kumppanimaiden velkataakkaa. Raportin huomioi, että EU-viranomaiset ja kehitysrahoituslaitokset tekevät ylhäältä alas -päätöksiä siitä, millaisia hankkeita EU:n varoilla tuetaan,

⁴ [Who profits from the Global Gateway? The EU's new strategy for development cooperation - Eurodad](#)

samalla kun ne edistävät suuryritysten etujen mukaista yhteistyötä. Tämä on ristiriidassa Global Gatewayn periaatteen kanssa, jonka mukaan hankkeet ”suunnitellaan, kehitetään ja toteutetaan tiiviissä yhteistyössä ja vuoropuhelussa kumppanimaiden kanssa”.

Global Gateway investoinnit ohjautuvat pääosin ilmasto- ja energiasektorilla (ml. kriittisten mineraalien saatavuuden turvaaminen EU:lle) sekä liikenteeseen ja digitaalisuuteen. Näiden osuus on yhteensä 84%. Loput 16% menevät terveys-, koulutus- ja tutkimusaloille.

Fingo suosittelee, että

- **Suomessa huomioidaan Global Gatewayn ensisijaiset tehtävät EU:n kehitysyhteistyövälineenä ja virallisen kehitysavun (ODA) kanavana: köyhyyden vähentäminen maailmanlaajuisesti, planeetan kestävä kehitys sekä ihmisoikeuksien suojeleminen.**
- **Suomi vaikuttaa Global Gatewayn jatkokehitykseen siten, että Global Gateway hankkeet ja sijoitukset suunnitellaan aidosti yhteistyössä kumppanimaiden toimijoiden kanssa, sekä vahvistetaan kansalaisyhteiskunnan osallisuutta suunnittelussa, toteutuksessa ja arvioinnissa.**

6. Suomi edistää kehittyvien maiden EU-markkinoille pääsyä

Selonteko avaa: 'EU on maailman avoimin markkina-alue kehittyville maille. EU tarjoaa yksipuolisia tullien alennuksia kehittyville maille EU:n yleisen tullietuusjärjestelmän GSP:n sekä laajan kauppasopimusverkostonsa kautta. Vähiten kehittyneille maille EU tarjoaa tullittoman ja kiintiöttömän markkinoillepääsyn lähes kaikille tuotteille. Tästä huolimatta monille kehittyvien maiden yrityksille pääsy EU:n ja Suomen markkinoille voi olla haasteellista. Tuotannon on täytettävä monenlaiset laadulliset vaatimukset, joita edellyttävät niin sääntely kuin yritysten omat käytännöt.'

Selonteon toimenpiteissä mainitaan, että Suomi pyrkii vaikuttamaan EU:n kautta monenkeskisiin kauppaneuvotteluihin tavalla, joka edistää kehittyvien maiden integroitumista kansainväliseen kauppajärjestelmään ja huomioi köyhimpien maiden erityistarpeet. Suomi vaikuttaa lisäksi EU:n kauppapolitiikkaan siten, että unioni pysyisi jatkossakin avoimimpana markkinana kehittyville maille ja erityisesti vähiten kehittyneille maille GSP-järjestelmän kautta huoltovarmuus- ja turvallisuusnäkökohdat huomioon ottaen. Toimenpiteenä listataan myös tuki kehittyvien maiden sisäisten kauppasopimusten toimeenpanolle ja alueelliselle taloudelliselle integraatiolle huomioiden erityisesti Afrikan vapaakauppasopimus (AfCFTA).

Kuten selonteko huomio, todelliset esteet erityisesti vähiten kehittyneiden maiden markkinoillepääsystä eivät liity tulleihin, vaan paikallisen tuotannon laatuun, kapasiteettiin ja logistiikkaan. Siksi myös tuki Afrikan vapaakauppasopimuksen toimeenpanolle on tärkeää. Esimerkiksi yksittäisen afrikkalaisen PK-yrityksen on lähes mahdotonta viedä tuotteitaan EU:hun ilman laajaa alueellista toimitusketjua, logistiikkaverkostoa ja standardien harmonisointia.

Erytisessä asemassa EU:n ja erityisesti eteläisten maiden ja alueiden kauppasuhteissa on maatalous. Esimerkiksi afrikkalaisilla mailla on usein suhteellinen etu maataloustuotannossa, EU-alueella maataloustuotteiden markkinat ovat kuitenkin hyvin suojattuja – osin perustelluista, esimerkiksi huoltovarmuuteen liittyvistä syistä. EU:n tulisi kuitenkin tarkastella molemminpuolisia hyötyjä myös maataloustuotteiden kaupassa entistä painokkaammin.

Fingo on samaa mieltä selonteon markkinoillepääsyä koskevien suositusten kanssa ja korostaa paikallisen tuotannon tukemisen ja teknisen tuen (mm. liittyen EU-sääntelyyn) tärkeyttä.

7. Kansalaisjärjestöillä on merkittävä rooli myös kaupan ja kehityksen integraatiossa

Selonteko huomioi, että 'kansalaisyhteiskunnalla ja myös suomalaisilla kansalaisjärjestöillä on tärkeä rooli Suomen ulko- ja kehityspoliittisten tavoitteiden toteuttamisessa'. Selonteko ei kuitenkaan käsittele järjestöjä aktiivisina toimijoina kaupan ja kehityksen integraatiossa, vaikka todellisuudessa järjestöt mm. tekevät yritysysteistyötä esimerkiksi Finnpartnership-rahoituksen kautta ja vaikuttavat ulko-, kehitys- ja kauppapolitiikkaan. Seuraavaksi avataan kehitysjärjestöjen roolia kaupan ja kehityksen näkökulmasta:

Kansalaisjärjestöt ovat olennainen osa kehityspolitiikkaa ja demokraattista yhteiskuntaa. Ne eivät ole vain yksi toteutuskanava, vaan vahva ja riippumaton kansalaisyhteiskunta on edellytys kestäväälle kehitykselle ja ihmisoikeuksille. Järjestöt vahvistavat demokratiaa, osallistumista ja tilivelvollisuutta – asioita, joita valtio tai yritykset eivät yksin tuota, mutta jotka ovat myös kestäväen kaupan perusta.

Hauraissa ja vaikeissa oloissa järjestöt voivat tavoittaa ryhmiä ja yhteisöjä, joihin markkinaehtoinen toiminta ei ulotu, mikä tukee Leave No One Behind -periaatteen toteutumista. Niillä on syvällistä paikallistason tietoa siitä, ketä kauppa ja investoinnit hyödyttävät ja keihin kohdistuu haitallisia vaikutuksia. Yksityisen sektorin roolin kasvaessa riippumattoman seurannan tarve korostuu: järjestöt voivat nostaa esiin ihmisoikeusloukkauksia, korruptiota ja ympäristöhaittoja sekä vaatia korjaavia toimia.

Järjestöt tarjoavat yrityksille arvokasta paikallista ymmärrystä. Suomalaiset kehitysjärjestöt toimivat yli sadassa maassa ja tuntevat toimintaympäristöjen kulttuurit, tarpeet ja poliittiset realiteetit. Lisäksi niiden verkostot ulottuvat viranomaisiin, yhteisöihin, ministeriöihin, uskonnollisiin johtajiin ja yrityksiin.

Käynnissä olevat hankkeet tarjoavat mahdollisuuksia pilotointiin: monilla järjestöillä on valmiit rakenteet, sopimukset ja henkilöstö, joiden puitteissa uusia ratkaisuja voidaan testata ilman erillisen hankkeen perustamista. Järjestöjen pitkäjänteinen temaattinen asiantuntemus – esimerkiksi koulutuksesta, vammaisten oikeuksista tai yritys vastuusta – mahdollistaa myös konsultoinnin ja yritysten sparraamisen.

Pitkäaikainen kumppanuus voi luoda molemminpuolista hyötyä, kun järjestöjen yhteistyö ja yritysten liiketoiminta tukevat toisiaan. Jotta kauppa ja investoinnit voivat aidosti edistää kehitystä, kansalaisyhteiskunnan äänen tulee kuulua päätöksenteossa, toimeenpanossa ja arvioinnissa – sekä Suomessa että kumppanimaissa.

Fingo suosittelee, että

Kansalaisjärjestöt ovat mukana Team Finland -kokonaisuuden maakohtaisessa suunnittelussa ja vuoropuhelussa sekä vähiten kehittyneissä, että siirtymävaiheen maissa.

Blended finance -välineissä varataan resursseja järjestöjen tekemään seuranta- ja valvontatyöhön, esimerkiksi yhteisöjen kuulemiseen, valitusmekanismien tukemiseen ja ihmisoikeusvaikutusten seurantaan.

Järjestöjen mahdollisuuksia osallistua Finnfundin, Finnpartnershipin ja muiden yksityisen sektorin välineiden suunnitteluun, hyödyntämiseen ja yhteistyöhön vahvistetaan.

Lisätiedot:

Mika Välitalo

Asiantuntija, Monitoimijayhteistyö ja digitaalinen kehitys

+358 503 176 735 | mika.valitalo@fingo.fi

Ilmari Nalbantoglu

+358 50 317 6693 | ilmari.nalbantoglu@fingo.fi

Johtaja, vaikuttaminen ja oppiminen

Linda Konate

+358 50 317 6695 | linda.konate@fingo.fi

Toiminnanjohtaja, Finnfundin hallintoneuvoston jäsen